

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego

KNO-4110-05-08/2011
R/11/009

Warszawa, dnia 31 stycznia 2012 r.

Pan
prof. dr hab. inż. Aleksander Nakonieczny
Dyrektor
Instytutu Mechaniki Precyzyjnej w Warszawie

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2012 r. poz. 82), zwanej dalej *ustawą o NIK*, Najwyższa Izba Kontroli, Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego skontrolował Instytut Mechaniki Precyzyjnej w Warszawie (*Instytut, IMP*) w zakresie wykorzystania środków publicznych na naukę w latach 2009-2011 (I półrocze).

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 30 grudnia 2011 r., stosownie do art. 60 ust. 1 ustawy o NIK, przekazuję Panu Dyrektorowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, skontrolowaną działalność Instytutu.

Formułując ocenę pozytywną, NIK uwzględniła w szczególności: efektywną realizację projektów badawczych zakończonych osiągnięciem zakładanych celów oraz pełną realizację wniosków pokontrolnych sformułowanych przez NIK w wystąpieniu pokontrolnym z dnia 17 lipca 2011 r. (znak: LWA-4101-02-05/2011) po kontroli w zakresie gospodarowania majątkiem w latach 2009-2010.

Działalność naukowo-badawcza Instytutu była finansowana ze środków finansowych na naukę, środków funduszy strukturalnych oraz programów Unii Europejskiej, a także ze środków uzyskiwanych z prowadzonej przez IMP działalności gospodarczej. W latach 2009-2011 (I półrocze) przychody Instytutu wyniosły łącznie 61.062,6 tys. zł, w tym: przychody ze środków budżetowych – 10.480,2 tys. zł (17% przychodów ogółem), środki własne – 47.826,7 tys. zł (78%) oraz środki pozyskane z funduszy strukturalnych (w części pochodzącej

z budżetu UE) i programów unijnych – 2.755, tys. zł (4,5 %). Przychody ze sprzedaży wyników prac badawczych i rozwojowych, w tym z tytułu sprzedaży licencji, patentów oraz umów wdrożeniowych wyniosły w latach objętych kontrolą ogółem 27.887, 3 tys. zł (46%).

W latach 2009-2011 Instytut realizował średnio 13 projektów badawczych rocznie, w tym trzy projekty międzynarodowe we współpracy z zagranicznymi ośrodkami naukowymi oraz dwa projekty finansowane ze środków funduszy strukturalnych. W ww. okresie w wyniku każdego z siedmiu zakończonych i rozliczonych projektów badawczych, rozwojowych, międzynarodowych i promotorskich uzyskano zakładany cel.

Efektom prowadzonej przez IMP działalności naukowo-badawczej było uzyskanie 10 patentów oraz sześciu praw ochronnych na wzory użytkowe. Instytut zgłosił również do Urzędu Patentowego RP 12 wynalazków. Sześć wzorów użytkowych zostało skomercjalizowanych i wdrożonych do gospodarki. W ramach współpracy z przedsiębiorcami Instytut sprzedał sześć licencji na opracowane technologie i podpisał cztery umowy z tymi podmiotami o wspólności patentów.

W badanym okresie działania IMP koncentrowały się na upowszechnianiu osiągnięć naukowo-badawczych w zakresie materiałoznawstwa i ochrony przed korozją. W ramach współpracy z innymi podmiotami w zakresie prowadzonych badań i prac rozwojowych Instytut uczestniczył w pracach trzech sieci naukowych („Envitech-Net”, „Polska Platforma Technologiczna Systemów Bezpieczeństwa”, „Środowisko a Technologie”) oraz wchodził w skład jednego konsorcjum naukowo-przemysłowego „Konsorcjum Technology Partners”. Poszczególne zakłady IMP współpracowały z kilkudziesięcioma firmami w zakresie prowadzonych prac i badań naukowych.

Stwierdzone nieprawidłowości polegały na: niedokonywaniu przez Radę Naukową Instytutu okresowych ocen dorobku naukowego i technicznego pracowników naukowych, nieopracowaniu przez Dyrektora Instytutu regulaminu określającego tryb dokonywania ocen pracowników naukowych, niezawieraniu z pracownikami naukowymi Instytutu umów o zakazie konkurencji w czasie trwania stosunku pracy, nierzetelnym oszacowaniu rentowności niektórych umów o świadczenie usług badawczo-rozwojowych zawieranych z innymi podmiotami oraz nieterminowym dostosowaniu regulaminu organizacyjnego Instytutu do obowiązujących przepisów prawa.

1. Od 2004 r. Rada Naukowa Instytutu nie dokonała okresowej oceny dorobku naukowego i technicznego pracowników naukowych i badawczo-technicznych IMP, pomimo obowiązku określonego w art. 35 ust. 5 i art. 45 ustawy z dnia 25 lipca 1985 r. *o jednostkach badawczo-rozwojowych* (Dz. U. z 2008 r. Nr 159, poz. 993, ze zm.) oraz w art. 44 ust. 3 i art. 50 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. *o instytutach badawczych* (Dz. U. Nr 96, poz. 618, ze zm.).

Przed dniem 1 października 2010 r. pracownicy naukowcy i badawczo-techniczni podlegali ocenie dorobku naukowego i technicznego po upływie kolejnych trzech (m.in. asystenci, adiunkci) lub pięciu lat zatrudnienia (docenci i profesorowie). Po wejściu w życie ustawy o instytutach badawczych pracownicy zatrudnieni na stanowiskach profesora zwyczajnego i profesora nadzwyczajnego podlegają ocenom nie

rzadziej niż raz na cztery lata, a pracownicy zatrudnieni na stanowiskach asystenta i adiunkta, a także pracownicy badawczo-techniczni nie rzadziej niż raz na dwa lata (art. 44 ust. 4, art. 50 ww. ustawy o instytutach badawczych). Zgodnie z art. 44 ust. 4 ww. ustawy, tryb oceny okresowej określa regulamin ustanowiony przez dyrektora. Regulaminu ten został ustanowiony przez Dyrektora IMP dopiero trakcie kontroli NIK.

W ocenie NIK, skutkiem niedokonywania oceny dorobku naukowego i technicznego pracowników Instytutu może być stosunkowo niska aktywność pracowników naukowych w zakresie realizacji projektów badawczych i rozwojowych oraz publikowania ich wyników. W okresie 2009-2011 pracownicy Instytutu opublikowali około 100 artykułów naukowych w czasopismach recenzowanych przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego i zaledwie dziewięć w czasopismach wyróżnionych przez Journal Citation Reports (ISI Web of Science). Wskaźnik liczby publikacji w prestiżowych czasopismach naukowych z tzw. listy filadelfijskiej przypadających na jednego pracownika naukowego i badawczo-technicznego wynosił 0,07.

2. W badanym okresie Dyrektor Instytutu nie zawierał z pracownikami naukowymi umów o zakazie prowadzenia działalności konkurencyjnej wobec IMP (umów o zakazie konkurencji w czasie trwania stosunku pracy), co stanowiło naruszenie art. 41 ust. 3 ustawy o jednostkach badawczo-rozwojowych oraz art. 47 ust. 5 ustawy o instytutach badawczych. W myśl powołanych przepisów, pracownika naukowego, w okresie trwania stosunku pracy, obowiązuje zakaz prowadzenia działalności konkurencyjnej, określony w odrębnej umowie.

W ocenie NIK, wydany przez Dyrektora IMP w dniu 1 czerwca 2010 r. dokument pn. *Informacja na temat zasad obowiązujących pracowników Instytutu w zakresie przeciwdziałania nieuczciwej konkurencji, praw autorskich* nie może zastąpić wymaganych prawem odrębnych umów z pracownikami naukowymi.

3. W Instytucie nierzetelnie oszacowano rentowność 10 spośród 145 umów (7%) zakończonych w latach 2009-2010 zawartych z innymi podmiotami o świadczenie usług badawczo-rozwojowych, w wyniku czego IMP poniósł stratę na realizacji tych umów w wysokości 192,6 tys. zł (w tym 159,1 tys. zł straty przyniosły cztery umowy o wykonanie prac B+R, a 9,2 tys. zł – jedna umowa wdrożeniowa).

Zgodnie z art. 13 ust. 1 ustawy o jednostkach badawczo-rozwojowych, Instytut był zobowiązany do prowadzenia samodzielnej gospodarki w ramach posiadanych środków i kierowania się zasadami efektywności ich wykorzystania.

4. Dyrektor Instytutu nie zrealizował w terminie obowiązku wynikającego z art. 54 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. Przepisy wprowadzające ustawy reformujące system nauki (Dz. U. Nr 96, poz. 620, ze zm.) dotyczącego dostosowania regulaminu organizacyjnego Instytutu do przepisów ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie tej ustawy.

Nowy regulamin IMP został wprowadzony z trzymiesięcznym opóźnieniem, tj. w dniu 21 czerwca 2011 r. Powyższy obowiązek ten został natomiast zrealizowany terminowo w odniesieniu do statutu, który został

uchwalony przez Radę Naukową w dniu 17 marca 2011 r., a następnie zatwierdzony przez Ministra Gospodarki w dniu 31 marca 2011 r.

NIK zwraca uwagę na przypadki akceptowania przez Dyrektora Instytutu nierzetelnie opisanych faktur dokumentujących poniesione wydatki projekt międzynarodowy współfinansowany ze środków krajowych (środków na naukę) pn. „Rozwój napędowych przekładni zębatych na bazie nowych materiałów i nowoczesnych układów kół zębatych”. Dwie z trzech zbadanych w trakcie kontroli faktur dokumentujących wydatkowane w ww. projekcie środki zostały opisane w sposób nierzetelny, uniemożliwiający weryfikację zasadności wydatku.

Najwyższa Izba Kontroli zwraca również uwagę, iż w *Ankiecie jednostki za 2009 r.* – dokumencie przekazywanym Ministrowi Nauki i Szkolnictwa Wyższego do 2010 r. – zdecydowana większość umów zaliczonych do kategorii *umów na wykonanie B+R* obejmowała usługi świadczone przez Instytut w ramach działalności normalizacyjnej, certyfikacyjnej i aprobacyjnej, a tym samym nie spełniała ustawowej definicji badań przemysłowych i prac rozwojowych zawartej w art. 2 pkt 2 lit. b i pkt 3 ustawy z 8 października 2004 r. o zasadach finansowania nauki (Dz. U. z 2008 r. Nr 169, poz. 1049).

* * *

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- 1) dokonywanie okresowej oceny dorobku naukowego i technicznego pracowników naukowych i badawczo-technicznych IMP zgodnie z postanowieniami ustawy o instytutach badawczych;
- 2) zawarcie z pracownikami naukowymi Instytutu umów o zakazie konkurencji w czasie trwania stosunku pracy;
- 3) rzetelnie szacowanie rentowności planowanych do zawarcia umów z innymi podmiotami, w tym umów na wykonanie usług badawczo-rozwojowych oraz umów wdrożeniowych;
- 4) wyeliminowanie przypadków akceptowania nierzetelnie opisanych faktur dokumentujących przebieg operacji gospodarczych.

Na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, proszę Pana Dyrektora o przedstawienie w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosku oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie siedmiu dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Panu Dyrektorowi prawo zgłoszenia na piśmie do dyrektora Departamentu Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego Najwyższej Izby Kontroli umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosku zawartego w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji Najwyższej Izby Kontroli.

DYREKTOR
Departament Nauki, Oświaty
i Dziedzictwa Narodowego

Grzegorz Buczyński